

Zápis

z 3. jednání odborné komise Rady pro výzkum a vývoj pro oblast společenské vědy

(25. dubna 2003)

Místo: Úřad vlády ČR, místnost 259

Jednání řídil: Prof. P. Dostál, M.A., Ph.D. - předseda OKSV RVV

Účast: členové odborné komise RVV: prof. Bejček, doc. Hamerníková,
prof. Kraus, prof. Pánek, prof. Ehleman, prof. Velemínský,
doc. Prečan, prof. Hlobil
RNDr. M. Blažka, ředitel odboru sekretariát RVV

Omluveni: doc. Víšek

Program: 1. Schválení zápisu z 2. jednání komise (5. února 2003).
2. Informace z jednání RVV.
3. Projednání dokumentu "Hodnocení stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím".
4. Návrhy k plánu práce komise.
5. Různé.

Předsedou prof. Dostálem navržený program byl schválen.

ad 1. Zápis z jednání 5. února 2003 byl bez připomínek schválen s doplňkem údajů o účasti.

ad 2. Informace z jednání RVV, která se konala v mezidobí jednání OK RVV.

Dr. Blažka omluvil neúčast Zpravodaje prof. M. Potůčka a úvodem ke svému výkladu informoval Komisi, že RVV hledá nejvhodnější a nejúčinnější způsob vzájemné komunikace, výměny informací a součinnosti mezi RVV a třemi odbornými komisemi. K výměně názorů o těchto otázkách je svolána porada předsednictva Rady s předsedy a místopředsedy odborných komisí 7. května 2003. Upozornil dále, že členové odborných komisí mají možnost seznamovat se s písemnými podklady, jež projednává RVV.

Po debatě bylo dohodnuto, že členové komise budou dostávat konečné seznamy písemných podkladů připravených pro jednotlivá zasedání RVV, aby si podle potřeby mohli vyžádat podklady k prostudování.

Dr. Blažka poté v obsáhlém výkladu seznámil komisi s problémy, které Rada v současnosti řeší.

a) Na poli legislativním je to zejména problematika zákona o veřejných výzkumných institucích, kde má být do 31. října připraveno paragrafované znění. Při schvalování věcného záměru vláda rozhodla o dvou významných změnách oproti předloženému návrhu: Předně bude transformace příspěvkových organizací povinná. Druhá změna spočívá v tom, že zřizovatelem veřejných výzkumných institucí budou moci být jen organizační složky ČR a územní samosprávné celky, nikoli soukromé právnické nebo fyzické osoby.

b) Na úseku financování VaV připravila RVV návrh střednědobého výhledu podílu výdajů na VaV ve státním rozpočtu tak, že pro rok 2004 se počítá s podílem 0,7% HDP, v roce 2005 - 0,8% HDP a 2006 - 0,9% HDP. Cílem návrhů takového zvýšení je splnění závazků z tzv. lisabonského procesu, podle nichž mají výdaje na VaV dosáhnout do roku 2010 ve všech zemích EU 3% HDP, z toho 1% ze státních a 2% ze soukromých zdrojů. Předběžná suma předložených návrhů na rok 2004 činí 17,5 mld. Kč.

c) Koncepční oblast; zde je v popředí jednání o Národním programu výzkumu v České republice. Vláda bude o návrhu NPV jednat v květnu. Vzhledem ke koncepčním nedostatkům předkládaného programu se navrhuje, aby byl schválen NVP pouze na dva roky s tím, že se okamžitě začne pracovat na NPV II. V jeho přípravě a v práci na nové verzi Národní politiky VaV by pak mělo být těžiště práce odborných komisí.

V souvislosti s tím se rozproudila debata, jejíž výsledky jsou komplexně zachyceny v části 4. tohoto zápisu.

ad 3. Projednání dokumentu "Hodnocení stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím".

Z rozsáhlé diskuse vyplynuly následující závěry, které předseda OK sdělí sekretariátu RVV ve stanoveném termínu do 30. dubna 2003.

Oddíl A. Obecné principy, odst. 3

OK doporučuje, aby v části hlavních statistických indikátorů bylo porovnání ČR vedle navrhovaných zemí provedeno navíc se čtyřmi kandidátskými zeměmi, a to s Polskem, Maďarskem, Slovenskem a Slovinskem.

Oddíl A. Obecné principy, odst. 2, oddíl B, odstavec 3, indikátor A6 (výstupy VaV)

- OK důrazně doporučuje vycházet při analýze efektivnosti výdajů na VaV (výstupů) z povahy jednotlivých vědních oborů a přihlížet k rozdílům mezi nimi.
- Ve společenských vědách se v bibliometrických analýzách musí promítnout kritérium kvality publikovaných textů, mj. je třeba prosadit mezi hodnocené výstupy kategorie vědecké recenze a účast na vědecky pojatých encyklopedických pracích, nerozlišovat mezi studiemi ve vědeckých časopisech

a vědeckých sbornících.

- Pro objektivizaci impaktu a bibliometrických analýz je nezbytné zpracovat pro obory společenských věd rating národních časopisů.

Oddíl B, indikátor C1 (analýza údajů informačního systému, oborové členění projektů VaV)

OK upozorňuje na potřebu dostatečného zastoupení a zohlednění společenských věd při analýze údajů informačního systému VaV

Oddíl B, indikátor A2 (lidské zdroje VaV)

OK doporučuje hodnotit také podíl pracovníků VaV s vědeckou kvalifikací na úrovni PhD; v kategorii absolventů VŠ zavést rozlišení absolventů bakalářského a magisterského studia.

Příloha 2, Téma 3: Produktivita v oblasti vědy a technologií (str. 10)

V druhém bodu, sloupec 3, Rozklíčkování podle vědních oblastí

"Proověření možnosti zařadit společenské a duchovní vědy" nahradit takto:
zařadit také společenské vědy s přihlédnutím k specifice těchto oborů

ad 4. Generální debata o plánu práce OK a jejích iniciačních úkolech.

Komise debatovala o těchto otázkách v souvislosti s informacemi o práci RVV v koncepční oblasti (Národní politika VaV, Národní program výzkumu), při projednávání návrhu dokumentu "Hodnocení stavu výzkumu a vývoje v České republice..." (bod 3. programu) a při jednání o návrzích předložených dvěma členy OK (doc. Hamerníková: současné podmínky získávání a udržení mladých talentovaných odborníků na vysokých školách a výzkumných pracovištích; doc. Prečan: potřeba konkretizace klíčových výzkumných směrů v humanitních vědách).

V obsáhlé diskusi, do níž se aktivně zapojili všichni přítomní členové OK, bylo zejména konstatováno:

- stav výzkumu ve společenských vědách vykazuje povážlivou tendenci k atomizaci, proti čemuž nutno najít vhodné nástroje
- chybí mechanismy k prosazení velkých témat a úkolů, které jsou v daném vědním oboru prioritní z hlediska jak potřeb společnosti, tak každého z těchto oborů
- běžná praxe krátkodobého plánování výzkumných úkolů (tříleté projekty u většiny grantových agentur) je na překážku vytyčování dlouhodobých výzkumných úkolů v horizontu 10 - 15 let, které jsou pro daný obor často klíčové

- dosavadní hodnotící nástroje a mechanismy nejsou dostatečně stimulující pro zvyšování kvality výzkumné práce a orientace výzkumu na klíčová témata a prioritní úkoly
- mezi přední úkoly celé vědní oblasti patří modernizace humanitních a sociálních věd

OK se shodla na tom, že vedle plnění úkolů stanovených RVV a přenášených Zpravodajem bude ve své práci věnovat přednostní pozornost

- stanovení prioritních směrů, témat a úkolů výzkumu ve společenských vědách; konkrétně se OK pokusí najít cesty k ovlivnění formulace výzkumných záměrů, jež budou realizovány od r. 2005, a to ve směru jejich maximální náročnosti a orientace na výzkumná témata, jež jsou v daném vědním oboru klíčová
- hledání cest a způsobů, jak dosáhnout toho, aby grantové agentury a hodnotitelská grémia všeho druhu akceptovaly orientaci na témata a prioritní směry výzkumu iniciované odbornou komisí a uplatnily tuto orientaci ve své práci
- hledání konkrétních forem a rychle působících opatření k získávání a udržení mladých talentovaných odborníků na VŠ a výzkumných pracovištích

Členové OK se dohodli, že do příštího jednání (13. června) předloží další konkrétní návrhy a podněty k práci OK, aby mohl být na jednání 26. září schválen podrobný plán práce vycházející z výsledků výše uvedené diskuse a na jejím základě dohodnutých závěrů.

ad 5. Různé.

Vzhledem k tomu, že všichni členové komise měli možnost vyslovit své podněty v generální debatě (bod 4), nebyly do agendy "různé" ohlášeny žádné podněty, a to tím spíše, že jednání podstatně přesáhlo předpokládaný časový horizont.

Zapsal: doc. PhDr. Vilém Prečan, CSc.

Schválil: prof. Petr Dostál, M.A., PhD.